

Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Agder - forslag til ny barnevernlov

Fylkesmannen i Agder viser til Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat datert 04.04.2019 med høringsfrist 01.08.2019. Vi har flere innspill til forslaget. Vår uttalelse bygger på våre erfaringer som tilsynsmyndighet og klageinstans, og fra kunnskap fra samarbeid og dialog med barneverntjenester og barneverninstitusjoner i vårt fylke.

Fylkesmannen er positive til rettighetsfesting, utvidet alder for ettervern, og at loven er enklere og mer forståelig utformet. Det er også positivt med en styrking av barnets perspektiv og mer fokus på forebygging og tidlig innsats, samt at barnevernet skal jobbe for å bruke de ressursene og nettverket som finnes rundt barnet.

Vi vil i det videre komme med mer konkrete innspill til enkeltemner:

Undersøkelse - § 2-1

I forslag til bestemmelsen fremgår det at undersøkelsen skal gjennomføres «*systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven*». Det er imidlertid ikke et krav om en plan for undersøkelsen. Fylkesmannen mener at det i bestemmelsen bør være et krav om plan for undersøkelse. Dette både fordi det i loven for øvrig er lagt opp til at det skal utarbeides planer i de ulike fasene, men også fordi vi mener dette er i samsvar med kravet til forsvarlig saksbehandling. Et annet viktig hensyn er at en plan i denne fasen vil skape forutsigbarhet for foreldre og barn. Fylkesmannen tror også at det å ikke stille krav om en plan vil kunne ha en uheldig konsekvens i form av at kvaliteten på det systematiske arbeidet vil bli lavere.

Adgang til å gjenoppta undersøkelser - § 2-3

Fylkesmannen mener at det også bør være adgang til å ta saken opp til ny vurdering i de tilfeller hvor foreldre først har samtykke til tiltaket, men senere trekker samtykket eller i tilfeller hvor foreldre ikke følger opp tiltaket.

En regel hvor adgangen til å ta saken opp igjen avhenger av om foreldrene i utgangspunktet samtykket til tiltaket eller ikke, kan medføre at det spekuleres i nettopp dette. Begrunnelsen for å gjenoppta en sak hvor foreldrene ikke samtykker er blant annet at barneverntjenesten ikke har kommet i posisjon til å hjelpe. Fylkesmannen mener også kan være tilfelle i de situasjonene hvor foreldrene først samtykker, men senere trekker samtykket.

Fylkesmannen mener derfor at dagens praksis hvor saken kan tas opp til vurdering seks måneder etter henleggelse, også i de tilfeller hvor foreldrene har samtykket men trekker samtykket eller ikke følger opp tiltak, bør videreføres. Vi viser til uttalelse fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i sak 58647-1/2018 som beskriver dagens praksis:

<https://www.bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gBUFDIRz2D2018z2E12z2E14>

Pålegg om hjelpetiltak - § 3-4 (nåværende § 4-4, tredje til femte ledd)

Forslaget innebærer at vilkårene for å pålegge hjelpetiltak videreføres, men anvendelsesområdet utvides.

Fylkesmannen har erfaring med at tjenestene i liten grad pålegger hjelpetiltak. Det synes å være usikkerhet knyttet til hva som konkret ligger i vilkåret «nødvendig for å sikre tilfredsstillende omsorg» - og således hvor terskelen for å pålegge tiltak ligger. Fylkesmannen har en fornemmelse av at terskelen oppleves å være høy(ere) enn det loven legger opp til, og at det fremmes forholdsmessig få slike saker for nemndene.

I de tilfeller der foreldre ikke tar imot hjelpetiltak frivillig, ser Fylkesmannen eksempler på at forholdene eskalerer over tid og at det til slutt blir begjært omsorgsovertakelse. Fylkesmannen mener at det i slike saker i større grad bør være mulig å pålegge tiltak. Fylkesmannen har veiledet barneverntjenestene om dette. Vi mener likevel det er behov for å si noe mer konkret i forarbeidene om terskelen for å pålegge tiltak. Gjerne også sett i sammenheng med frivillige tiltak og omsorgsovertakelse.

Pålegge utredning – forslaget punkt 7.6

Fylkesmannen er kjent med at utredning i praksis blir gjennomført i tiltaksperioden fordi barneverntjenestene hevder det ikke er ressurser tilgjengelig slik at utredning kan gjennomføres i løpet av undersøkelsesfristen.

Fylkesmannen mener det er uheldig at kartlegging tar plass for tiltak i en fase hvor fokuset bør være flyttet fra utredning/kartlegging til handling/tiltak. Undersøkelser, på opptil flere måneder, oppleves belastende for mange, og det vil være uheldig at undersøkelsesperioden kan «utvides» ved ytterligere kartlegginger.

Twister om oppholdskommunes ansvar – forslaget § 15-5 fjerde ledd

Bestemmelsen viderefører bestemmelsen i nåværende barnevernlov § 8-3. Bestemmelsen sier at *kommunene* kan fremme sak om hvem som har ansvaret etter loven. Hensikten bak bestemmelsen er blant annet å sikre at barnet raskt får hjelp.

Fylkesmannen har opplevd at ingen av de involverte kommunene fremmer saken til Fylkesmannen. Bakgrunnen er slik vi forstår at en kommune frykter å få ansvaret i saken, i kraft av at et barn oppholder seg i kommunen midlertidig. Kommunen avventer derfor, for å se om ikke barnet skal dra hjem igjen eller flykte videre til en annen kommune. Fylkesmannen kan opprette tilsynssaker i slike tilfeller, og det gjøres. Imidlertid bidrar ikke det til at barnet i den konkrete saken får hjelp raskt nok.

Fylkesmannen kan ikke se at vi i disse sakene, hvor kommunen «sitter på gjerdet», har hjemmel til å av selvstendig ta opp en sak til avgjørelse.

Fylkesmannen mener derfor det bør inntas et tillegg i bestemmelsen som gir Fylkesmannen på selvstendig grunnlag mulighet til å ta opp en sak- og plassere ansvaret.

Dette vil være til barnets beste og i samsvar med intensjonen i bestemmelsen om at barnet får hjelp så raskt som mulig.

§ 15-6 annet ledd – Barneverntjenestens plikt til å samarbeide med andre instanser

Punktet omhandler Individuell plan og samarbeid med andre instanser.

I beskrivelse av gjeldende rett vises det til at : *Etter § 3-2 a skal barnevernstjenesten etter nærmere angitte vilkår utarbeide individuell plan for barn med behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester. Denne plikten er begrenset til tilfeller der barn med behov for langvarige barnevernstiltak også trenger langvarige tiltak fra andre tjenester»*

Fylkesmannen er enig i det som skrives under» utvalgets forslag» hvor det fremgår at dette er et sviktområde i kommunene. Fylkesmannen ser at det sjelden utarbeides individuelle planer i saker som omhandler flere aktører over lengre tid.

Vi ser i våre saker at det ofte er flere instanser inne i en sak, og at det (dersom det foreligger planer) at hver aktør har sin plan. I andre saker kan det i utgangspunktet ha vært en aktør og, men sener kommet til flere, og skjæringspunktet for når pliktet til IP inntreer blir uklart.

Fylkesmannen er av den oppfatning av at samarbeidet, også om en IP, burde starte så tidlig som mulig i en sak. Vi mener derfor at det er uheldig at praksis og regelverk legger opp til at IP kun skal benyttes i få saker av langvarig karakter. Ved oppstart av et tiltak, kan det også være usikkert om hvor langvarig tiltaket skal være. Vi mener derfor det også ved tiltak over kortere perioder, fra mange instanser bør være en IP. I forarbeidene kan det med fordel sies noe om tankene omkring dette.

Annet

Habilitet i barnevernssaker - oppnevning av stedfortreder/overføre sak til annen barneverntjeneste

Fylkesmannen har erfaring med at praktiseringen av bestemmelsen om habilitet i barnevernet ikke er i samsvar med forvaltningslovens regler. Vi er klar over at dette er regler som hører til i forvaltningsloven, men vi erfarer at reglene om habilitet i forvaltningsloven ikke passer i barnevernssaker, og vi mener derfor det er viktig å ta dette med i vurderingen i ny barnevernlov.

Fylkesmannen har nylig hatt en sak hos Sivilombudsmannen som omhandler Fylkesmannens myndighet til å overprøve kommunens habilitetsvurdering, sak 2018/3120, datert 02.04.2019. Slik Fylkesmannen forstår Sivilombudsmannen sitt svar i saken, så har ikke Fylkesmannen hjemmel til å overprøve barneverntjenestenes vurdering av inhabiliteten, jf. fvl. § 8, jf fvl § 9 første ledd. Vi har bedt Bufdir om deres vurdering.

Fylkesmannen mener at vurderingen av inhabiliteten til barneverntjenestene ikke er i samsvar med forvaltningslovens regler. Vi mener at barneverntjenestene erklærer seg inhabile til å behandle saker som er forbundet med ubehag og/eller dårlig samarbeid med foreldre.

Det at Fylkesmannen ikke kan overprøve inhabiliteten fører til at saker flyttes fra en barneverntjeneste til en annen og at det utvikles en uheldig praktisering av forvaltningslovens habilitetsregler. Fylkesmannen er enig i at det i enkelte tilfeller er til barnets (og familiens) beste at en sak blir overført. Et eksempel kan være at en familie nekter å motta hjelp fra bostedskommunen, men er villig til å motta hjelp dersom de kan forholde seg til en ny kommune. Fylkesmannen mener imidlertid at denne praktiseringen ikke er i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser.

Dersom den eksisterende praktiseringen er ønskelig bør ikke praksisen hjemles i forvaltningslovens regler, men følge av barnevernloven eller annen rettskilde.

Dersom vurderingen fortsatt skal følge av forvaltningsloven, mener vi det er behov for veiledning fra direktorat/departementet på de vurderinger barneverntjenesten skal gjøre ved habilitetssaker. Herunder, hva skal til for at en hel barneverntjeneste er inhabil. Hva skal til for at en stedfortreder, i en annen avdeling (utenfor barneverntjenesten, men i samme kommune) kan oppnevnes?